

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری و صنعت توریسم در ایران

زهرا بیدآبادی

مسئول روابط عمومی شهرداری شاندیز

z.bidabadi@gmail.com

چکیده:

واژه توریسم از کلمه تور (tour) به معنای گشتن اخذ شده که ریشه در لغت لاتین turns به معنای دور زدن، رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد و چرخش دارد که از طریق زبان‌های فرانسه و انگلیسی به فارسی راه یافته‌است. معادل فارسی آن گردشگر است.

افراد ثروتمند معمولاً به اقصی نقاط جهان سفر می‌کنند تا شاهکارهای هنری را ببینند، زبان‌های جدید بیاموزند، با فرهنگ‌های جدید آشنا شوند و یا با غذاهای دیگر کشورها آشنا شوند.

اصطلاحات «توریسم» و «توریست» اولین بار در سال ۱۹۳۷ توسط جامعه ملل مورد استفاده قرار گرفتند. گردشگری به سفر به خارج از کشور و با مدت زمان بیش از ۲۴ ساعت اطلاق می‌شود.

این مقاله به صورت توصیفی به چگونگی مسائل و مشکلات سر راه صنعت توریسم در ایران پرداخته است.

کلمات کلیدی: گردشگری ایران ، فرانسوی‌ها ، گردشگران خارجی

مقدمه :

با دقت در سفرنامه‌هایی که به جای مانده به این نتیجه می‌رسیم که آنچه از قرن نهم تا قرن چهاردهم میلادی وجود دارد، سیاحت مسلمانان است به کشورهای خاورمیانه و خاور دور، مانند: ژاپن و آفریقا و اروپا. جهانگردان مسلمان گزارش سفر خویش را در کتابهای جغرافیائی و یا در تحقیقات تاریخی و عقیدتی ارائه داده‌اند؛ و در این دوران خبری از رفت‌وآمد سیاحان اروپایی و مردمان غرب مسیحی نیست؛ و گویا آنان هیچ گونه‌ای علاقه‌ای به گردشگری نداشته‌اند. گاهی به یک جهانگرد و تاجر یهودی غربی در بلاد شرق برمی‌خوریم. از قرن پانزدهم به بعد، به ویژه در قرن هفدهم می‌بینیم که جریان گردشگری به طور دقیق به عکس جریان یافته است. جهانگردان مهم را غربیان تشکیل می‌دهند که به سرزمینهای شرق روی آورده و

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

گزارش‌های گوناگونی از آداب، میراث فرهنگی، شیوه‌های حکومتی، اجناس و محصولات شهرهای اسلامی داده‌اند و خبری از جهانگردان مسلمان نیست و یا اگر رحله‌های وجود دارد، در محدوده سفر حج و از منطقه‌ای اسلامی به منطقه‌ای دیگر است.

گردشگری در ایران به مجموعه امکانات گردشگری از جمله بناهای تاریخی، مکان‌های تفریحی، طبیعت، حمل و نقل، هتل‌داری و ... گفته می‌شود.

به نظر کارشناسان، صنعت گردشگری در ایران از توسعه‌ای که شایستهٔ آن است برخوردار نبوده است. که دلایل متعددی باعث این کم رونی گردیده است که در ذیل به آن خواهیم پرداخت.

تعريف توریست

توریست، واژه‌های «جهانگرد»، «بازدید کننده» و «مسافر» در قاموس صنعت جهانگردی معانی ویژه‌ای دارند

تعريف گردشگری

سازمان جهانی گردشگری با توجه به تمامی تعاریف گردشگری در سال ۱۹۹۵ یک تعریف نهایی منتشر کرد:

«مجموعه فعالیت‌های فرد یا افرادی که به مکان غیر از مکان عادی زندگی خود مسافت و حداقل یک شب و حداقل یک سال در آنجا اقامت می‌کنند و هدف از مسافرت آنان نیز گذراندن اوقات فراغت است. البته اهدافی نظری استغال و کسب درآمد شامل آن نمی‌شود» براین اساس کسانی که شامل این تعریف می‌شوند نیز گردشگر نامیده می‌شوند.

تعريف گردشگری پایدار

سازمان جهانی جهانگردی گردشگری پایدار را اینگونه تعریف می‌کند «گردشگری‌های پایدار است که همزمان با حفظ و افزایش فرصتها برای آینده نیازهای مناطق میزبان و گردشگران حاضر در آن منطقه را فراهم کند. درواقع مدیریت منابع و توسعه گردشگری باید بصورتی انجام گیرد که در کنار تأمین نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیباشتاختی تمامیت فرهنگی، فرایندهای ضروری زیست‌محیطی، تنوع زیستی و سیستمهای بقا حفظ گردد.» با توجه به این بیانیه و تعریف، اصول و مبانی زیر برای توسعه گردشگری مطرح می‌گردد:

- طبیعت، تاریخ، فرهنگ و منابع دیگر جهت استفاده دائم در آینده برای گردشگری حفظ شده‌اند که منافعی را نیز برای جامعه امروز به همراه دارند.
- توسعه گردشگری، برنامه‌ریزی و مدیریت شود تا مشکلات فرهنگی، اجتماعی یا زیست‌محیطی جدی در منطقه ایجاد نکند. در صورت نیاز، کیفیت کلی زیست‌محیطی منطقه گردشگری حفظ و وضع آن بهبود یابد

اهمیت گردشگری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

افزایش درآمد

وقتی گردشگران به کشوری وارد می‌شوند الراً باید هزینه‌هایی را در آن کشور بپردازند مثل هزینه خوراک و محل اقامت، هتل، مهمانخانه، هزینه تفریحات، هزینه‌های حمل و نقل، هزینه گشتها، تورها، و همچنین پولی که بابت خرید سوغاتی و کالای بومی کشور میزبان می‌پردازند و هزینه ورود به موزه یا مکان دیدنی این هزینه‌ها از طریق ارزی که وارد کشور میزبان می‌کنند باعث رونق اقتصادی کشور میزبان می‌شوند به گردشگران صادرات نامرئی هم می‌گویند.

اشتغال زایی

با توسعه فعالیتهای گردشگری زمینه برای ایجاد اشتغال فراهم می‌شود و این امر برای کشورهایی که با جمعیت جوان و متقارضی روبه رو هستند بسیار مفید است از هر ده نفر گردشگر که وارد کشور میزبان می‌شود یک فرصت شغلی ایجاد می‌گردد

انواع گردشگری

- **گردشگری تفریحی**: زایج ترین نوع گردشگری که برای تفریح و بازدید از کشور مقصد صورت می‌گیرد.
- **گردشگری شهری**: مراد از آن گردشگری است که در سطح شهرهای انجام می‌گیرد.
- **گردشگری درمانی**: برای بهره‌گیری از آب‌های گرم معدنی یا برای بهره‌گیری از امکانات تشخیصی و درمانی مثل درمانگاه‌ها و بیمارستان‌های کشورهای دارای این ظرفیت.
- **گردشگری مذهبی**: زیارت و حج و سفرهای دینی مسلمانان و هندویان و غیره.
- **گردشگری بازاری**: سفر گردشی به منظور خرید و فروش کالا
- بوم گردشگری (اکوتوریسم): گردش در طبیعت با تأکید بر طبیعت جاندار (زیست شناختی).
- زمین گردشگری (ژئوتوریسم): گردش در طبیعت با تأکید بر طبیعت بی جان (زمین شناختی).
- **کویرگردی**: گردش در مناطق بکر کویری مثل کویرنورده در کلوفهای شهداد.
- **گردشگری ورزشی**: به منظور انجام ورزشی خاص یا شرکت در مسابقات بین‌المللی.
- **گردشگری فضایی**: گونه جدیدی در صنعت گردشگری است که فعلاً توسط آژانس فضایی روسیه و با اعزام داوطلبان به ایستگاه بین‌المللی فضایی آغاز شده است.
- **گردشگری همایشی**: برای شرکت در همایش‌ها و بازدید از مناطق.
- **گردشگری الکترونیک**: (الکترونیک توریسم): در بر گیرنده اطلاعات و انجام بخش اعظم سفر به صورت مجازی می‌باشد.

گردشگری تفریحی

سفر تفریحی از ابداعات انگلستان بود و ریشه در عوامل جامعه شناختی داشت. بریتانیا نخستین کشور اروپایی بود که انقلاب صنعتی را آغاز نمود و جامعه صنعتی نخستین جامعه‌ای بود که فرصت تفریح را برای تعداد روزافرونوی از مردم فراهم می‌آورد. در شروع کار این تفریحات برای طبقه کارگری ممکن نبود بلکه صاحبان ماشین تولید مالکین کارخانجات و تجار و اقتصاد مدارها از این فرصت بهره‌مند بودند. بدین ترتیب طبقه متوسط هم پدید آمد.

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

در نامگذاری بسیاری از این مناطق ردپایش از اصل و ریشه بریتانیایی دیده می‌شود. مثلاً در نیس که اولین مرکز تفریحی ایام تعطیلات در فرانسه بود مراسم ویژه‌ای به نام پروماد دزانگلی برگزار می‌شود. در بسیاری از دیگر ایام تاریخی قاره اروپا و حتی نامگذاری هتل‌های قصرگونه نیز این قاعده مستثنی نیستند و نام‌هایی چون هتل برسیتول، کارلتون و مجستیک جملگی نشان از تأثیرگذاری‌های مشتریهای انگلیسی دارند.

گردشگری تاریخی

به نوعی از گردشگری برای بازدید از مناطق باستانی مانند موزه‌ها و سایت موزه اطلاق می‌شود.

این‌گونه از گردشگری که گردشگری میراث نیز نامیده می‌شود و به بازدید از موزه‌ها، مکان‌ها و ابنيه تاریخی می‌پردازد، امروزه بخش عمدت‌های از گردشگری را به خود اختصاص داده است. ایران به دلیل دارا بودن هزاران ابنيه بازدیدش تاریخی (یک‌میلیون و دویست) در این زمینه می‌تواند بسیار موفق باشد. گردشگری تاریخی_فرهنگی نوعی از گردشگری است که برای شناخت تمدن، فرهنگ، آداب و رسوم و سنت‌های یک گروه، جامعه، شهر یا یک کشور از طریق بازدید بناهای باستانی و معماری دوره‌های مختلف تاریخی، موزه‌ها و شرکت در جشنواره‌های هنری انجام می‌شود (یغفوری و همکاران، ۱۳۹۲). گردشگری فرهنگی خواهان آشنایی با فرهنگ مناطق مختلف و کاوش در چشم‌اندازهای فرهنگی جوامع انسانی و درک آن‌هاست. امروزه، آثار باستانی و تاریخی جاذبه‌های فرهنگی از عوامل مهم در جذب گردشگری است. چراکه آثار باستانی و کهن هر جامعه‌ای معرف فرهنگ خاص همان کشور و دارای ویژگی‌ها و ارزش‌های درخور توجه همان مملکت و مرزوبوم است. این آثار دارای ارزش‌های معنوی بسیار زیاد برای آن قوم و جاذبه‌ای برای دیگران است و درنتیجه باعث جلب و جذب دیگران برای بازدید و شناخت آن جاذبه‌ها و آثار می‌شود (ساعی و همکاران، ۱۳۸۹). این نوع جهانگردی برای آشنایی با میراث‌های هنری، فرهنگی، آداب و رسوم و بناهای تاریخی با اهداف گوناگون از جمله آموزشی و پژوهشی صورت می‌گیرد، اطلاق می‌گردد (شمس، امینی، ۱۳۸۸). با توجه به این تعاریف بافت‌های تاریخی بستره مناسب جهت برآورده شدن بسیاری از اهداف گردشگری با تأکید بر گردشگری تاریخی_فرهنگی می‌باشند. آشنایی با کالبد، معنا و فعالیت‌های درون بافت‌های تاریخی به عنوان کلیتی جامع بوده که همزمان آشنایی با میراث‌های فرهنگی، هنری و تاریخی را میسر می‌سازد. گردشگری فرهنگی نیز، بخش مهمی از تقاضای جهانی گردشگری را تشکیل می‌دهد. طبق آمار سازمان جهانی گردشگری ۳۷ درصد گردشگری بین‌المللی بالنگیزه فرهنگی انجام می‌شود و این تقاضا در حال افزایش است. گردشگری فرهنگی یک تجربه‌آموزشی و تفریحی است که هنر را با میراث اجتماعی، طبیعی و تاریخی در هم می‌آمیزد و مردم را درباره جنبه‌های اجرایی، هنری، معماری و تاریخی یک مکان خاص آموزش می‌دهد. بازدیدکننده‌ها به وسیله مردم از ظواهر جامعه میزبان به صورت کامل به هیجان درمی‌آیند، این هیجان به وسیله آثار هنری تاریخی، علمی، سبک زندگی یا میراثی است که از طرف جامعه میزبان، منطقه، گروه یا مؤسسات مطرح می‌شود (افخمی، ۱۳۸۶). از نظر فنی گردشگری فرهنگی شامل حرکت انسان برای دیدن جاذبه‌های فرهنگی خاص همچون مکان‌های میراث‌های فرهنگی، نشانه‌های زیباشناختی و فرهنگی، هنرها و نمایش‌ها که در خارج از مکان معمولی سکونت قرار دارد می‌شود (پاپلی یزدی، سقایی، ۱۳۸۵).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری مجازی

گردشگری مجازی (e-tourism) مقوله جالبی است که حداقل دو دهه از پدید آمدن آن نمی‌گذرد. گردشگری مجازی، حضور در سرزمین دیجیتالی وب و مشاهده داده‌های صوتی، متنی و تصویری از دنیای فیزیکی پیرامون ما است. دور دنیا با یک کلیک، آرزویی بود که امروزه از مرحله واقعیت به حقیقتی غیرقابل انکار مبدل شده است. باستفاده از تور مجازی کاخ موزه‌ها، اماکن باستانی جهان می‌توان به دنیای اطلاعات متنی و تصویری از نمادهای تاریخ باستان دست یافت. یکی دیگر از مسائلی جهانگردی، راهاندازی تورهای مجازی است. این قبیل تورها به کمک تصاویر ویدیویی و عکس‌های سه‌بعدی چشم‌اندازهای زیبایی را از محل سفر نشان می‌دهند تا تمایل افراد برای انجام این مسافرت افزایش یابد که در مطلب معرفی تور مجازی بصورت کامل به آن پرداختیم. مجریان تورهای مجازی معمولاً عکس‌های روی اینترنت را بسیار باکیفیت و با تمام جزئیات آن مکان به نمایش می‌گذارند. برای تهیه این قبیل تصاویر عکاس مجبور است که چند عکس را از قسمت‌های مختلف فضای مورد نظر تهیه کرده و آن‌ها را به صورت ماهرانه‌ای در کنار یکدیگر قرار دهد که برای کسب اطلاعات دقیق‌تر می‌توانید به مطلب عکاسی پاناروما مراجعه نمایید. تور مجازی عبارت است از ترکیبی از تصاویر، نماهای ۳ بعدی، نماهای سراسر نما (۳۶۰ درجه)، ویدئو، صوت و ... که یک فضای حقیقی را مدل سازی کرده و به کاربر امکان می‌دهد که در این فضا به صورت مجازی به گشت و گذار بپردازد و از محیط اطلاعات مجازی اطلاعات مورد نظر خود را کسب کنند.

گردشگری درمانی

گردشگر درمانی هم همیشه وجود داشته ولی تا قبل از قرن هجدهم اهمیت چندانی برای آن قائل نبودند در انگلستان این بخش به شهرهای دارای چشم‌های آب گرم اختصاص داشت و عموماً مناطقی که آب‌های معدنی داشتند برای درمان امراض مختلف از بیماری‌های روده‌ای گرفته تا کبدی و برونشیت مورد توجه قرار می‌گرفتند.

امروزه برخی کشورهای پیشرفته در زمینه بهداشت و درمان، اقدام به توسعه شهرک‌های گردشگری درمانی در کشورهای خود نموده‌اند تا بیمارانی که نیاز به عمل‌های جراحی دارند که هزینه این اقدامات در آن کشورها بسیار بالا بوده و یا تحت بیمه‌های درمانی قرار ندارند، تصمیم به درمان خود در کشورهای میزبان گردشگران درمانی نمایند که این کشورها به دلیل حضور بلندمدت بیماران در مراکز درمانی به علت طولانی شدن مدت بهبودی، درآمد قابل توجهی از این طریق کسب می‌کنند. کشور کره جنوبی، با جذب ۱۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۳ (میلادی) از این طریق، در جهان، رکورددار است.

گردشگری زمستانی

ورزش‌های زمستانی عمدتاً از اختیارات طبقات مرفه بریتانیا هستند که در بدو امر در روستاهای زرمات، والایس و سنت موریتس سوئیس در سال ۱۸۶۴ مطرح و معرفی شده‌اند.

نخستین تور ورزشی زمستانی برای ایام تعطیل یا تعطیلات زمستانی در سال ۱۹۰۳ عازم آلبودن شد که آن هم در سوئیس بود. ورزش سازماندهی شده در بریتانیا پیش از رسیدن به کشورهای دیگر به رونق رسیده بود. واژگان ورزش شاهد این مدعای هستند از جمله: راگبی، فوتbal و بوکس که تماماً ریشه انگلیسی دارند حتی تنسیس که یک ورزش اصیل فرانسوی است از سوی بریتانیایی‌ها جنبه رسمی پیدا کرد و قانونمند شد و حتی اولین میزبانی رقابت‌های قهرمانی در قرن نوزدهم را عهدهدار شد (درویمبیلی) ورزش‌های زمستانی پاسخ طبیعی به نیاز کلاس خاصی به تفریح در سرددترین فصل سال بود.

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

برخی معتقدند، مناطقی زیادی در ایران مانند لرستان ظرفیت مناسبی برای توسعه گردشگری زمستانی دارند.

گردشگری انبوه

نوشتار اصلی: گردشگری گروهی

مسافرت دسته جمعی تا دو شرط تأمین نشود به فعلیت درنمیآید.

- پیشرفت در تکنولوژی که حمل و نقل جمع زیادی را ممکن می‌سازد. بدون این که نیاز به فضا و زمان زیادی داشته باشد تا به مراکز تفریحی برسند.
- عده بیشتری شروع به استفاده از اوقات فراغت نمایند.

طی چند دهه اخیر اشکال دیگری از گردشگری شهرت بیشتری پیدا کرده‌اند. برای نمونه می‌توان به این اشکال اشاره

کرد:

- «مسافرت ماجراجویی» که در آن از نواحی ناهموار بازدید می‌شود یا ورزش‌های ماجراجویانه مثل کوهنوردی و قدم زدن (پیاده‌روی) انجام می‌گیرد.
- «مسافرت کشاورزی» مسافرت مبتنی بر صنعت کشاورزی که به پشتیبانی از اقتصاد کشاورزی بومی منطقه انجام می‌شود.
- «مسافرت نیاشناسی» (که آن را مسافرت نسب شناسی) هم می‌گویند و هدف از آن سفر به دیار آبا و اجدادی و زادگاه نیاکان و گاهی آشنا شدن با فamilی است.
- «مسافرت میزی» و «مسافرت مجازی» که در آن فرد به صورت فیزیکی سفر نمی‌کند بلکه از طریق اینترنت، کتاب‌ها، تلویزیون و غیره به کشف دنیا می‌پردازد.
- «مسافرت صوتی» شامل تورهای صوتی در حین قدم زدن و سایر اشکال راهنمایی صوتی مثلاً در موزه‌ها و نیز کتب سفر شنیداری می‌شود.
- «مسافرت فروشگاه کتاب» فروشگاه کتاب (خرید اینترنتی کتاب) (این سیستم اقدامی است در جهت حمایت از فروشگاه‌های مستقل کتاب و صاحبان آن‌ها را ترغیب می‌کند که کتابهای خود را به اقصی نقاط دنیا برد و عرضه نمایند اگر جه که فروشگاه‌های اینترنتی بنوعی سفیر مجازی در این حوزه محسوب می‌گردد.
- «مسافرت فرهنگی» شامل گردشگری شهری بازدید از اماكن و شهرهای تاریخی و دیدنی مثل برلین، کاتماندو، lahور، لیما، بوینس آیرس، لندن، پاریس، دهلی، رم، پراگ، دوبروفنیک، پکن، استانبول، کیوتو، رشو و مشاهده میراث فرهنگی آنان می‌شود. این گردش می‌تواند حاوی تجربه واقعی و تخصصی فرهنگی هم باشد مثلاً در توریسم موزه هنری که در آن افراد از انواع موزه‌ها بازدید می‌کنند یا توریسم اپرا که در آن از کنسرت‌ها و اپراها دیدن می‌شود.
- «گردشگری تاریک» این نوع از توریسم به منزله سفر به مناطق مرتبط با موضوع مرگ رنج است. اولین تور از این دست سفرهایی بود که به لیک هورست انجام شد تا از محل سقوط کشتی فضایی هیندربرگ در نیوجرسی بازدید به عمل آید.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

• «مسافرت مصیبت» سفر به مناطق مصیبت زده است که هدف اصلی نه کمک به مردم بلکه دیدن صحنه‌های جالب است. اگر این بازدیدها مانع عملیات امداد و نجات و کارهای تعمیراتی باشد می‌توان مسئله‌ساز هم بشود.

• «مسافرت دارو و مواد مخدر» این نوع توریسم به سفرهای خاصی اطلاق می‌شود که با هدف تهیه دارو اعم از نوع مجاز و غیرمجاز آن انجام می‌گیرند.

• «مسافرت زیستمحیطی» در این نوع گردش کمترین اثر سو ب محیط زیست ایجاد می‌شود مثلاً تورهای صحرایی کنیا، گردش در جنگل‌های بارانی بلیز و پیاده‌روی در لابلاند یا در پارک ملی.

• «مسافرت تحصیلی» شامل سفر به مراکز تحصیلی یا بازگشت به زندگی جنگلی یا سایر نقاطی می‌شود که در آن‌ها می‌توان انواع کلاس‌ها را تجربه کرد. مثل کلاس‌های آشپزی صنایع دستی و غیره.

• «مسافرت افراطی» شامل سفر به نقاط خطرناک و دارای ریسک بالا.

• «مسافرت قمار» مثل سفر به شهر آتلانتیک در نیوجرسی، لاس و گاس در نوادا، پالم اسپرینگ در کالیفرنیا، ماکائو یا مونته کارلو برای انواع قمار در کازینوها.

• «گردش در باغ» بازدید از باغهای گیاه‌شناسی در مناطق معروف از نظر تاریخ گیاه‌شناسی مثل ورسیلز و تاج محل.

• «مسافرت میراث» بازدید از نواحی تاریخی مثل رم, آتن, کراکو یا مراکز صنعتی مثل کانال‌ها و راه‌آهن‌ها ورزم گاههای قدیمی و غیره.

• «مسافرت سلامت» معمولاً برای فرار از شهرها و گریز از استرس یا شاید برای لذت بردن از آفتاب و غیره می‌باشد. اغلب به استراحت گاهها و یا «چشمهدای آب گرم.»

• «مسافرت سرگرمی» گردش به تنها یا گروهی برای مشارکت در سرگرمی‌ها، دیدار با دیگران و افرادی که علایق مشابهی را دنبال می‌کنند یا مایلند تجربه‌ای خاص در مورد یک سرگرمی داشته باشند. مثل تورهای باغی, رادیویی آماتور, یا سیرک‌های رقص میدانی.

• «مسافرت جامع» ویژه کسانی که ناتوانی یا محدودیت‌های کارکردی دارند. در بعضی از مناطق به آن «توریسم همگانی» گفته می‌شود. اساس کار آن‌ها را اصول طراحی و توسعه مقصد جهانی تشکیل می‌دهد.

• «مسافرت پزشکی» مثل

○ انجام امور خاص پزشکی که در کشور خاصی غیرقانونی محسوب می‌شود مثل سقط جنین و مرسی کیلینگ

○ برای مراقبت‌های پیشرفته پزشکی که در کشوری وجود ندارد.

○ در مواردی که اقدامات پزشکی با نوبت‌های طولانی همراه باشد.

○ بهره‌مندی از مراقبت درمانی ارزان و یا رایگان

• «مسافرت فرنگ پاپ» گردشی که در آن افراد از محل خاصی دیدن می‌کنند و عموماً در پی دیدن فیلم یا خواندن مطلبی در مورد آن هستند.

• «مسافرت دائمی» افراد ثروتمند همیشه در سفرهای شغلی و حرفه‌ای هستند و برخی از آنها با هدف گریز از مالیات و اینکه ساکن کشور خاصی محسوب نشوند از این نوع گردش استفاده می‌کنند.

• گردشگری مذهبی یا زیارت یا زیارتی» زائران اماكن مقدس قدیمی (مثل برخی نقاط زیارتی در رم و سانتیاگو دی کامپوستلا ویژه کاتولیک‌ها)، معابر و عبادتگاه‌های ویژه هندوان و بودایان، مونت آتوس یا کلیساها رنگ آمیزی شده شمال مولداوی برای ارتدکسها و مراکز مذهبی مانند مسجد, مقبره‌ها و غیره.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

- « گردشگری زایمان » که به سفر با هدف تولد فرزند در کشور مقصد انجام می‌شود.
- « مسافرت تک نفره » که به سفر یک نفره اطلاق می‌شود.
- « سفر ورزشی » یکی از راههای گذراندن تعطیلات پرداختن به ورزشهایی چون اسکی گلف و شیرجه است. سفر برای تماشای رویدادهای ورزشی بین‌المللی مهم مثل جام جهانی فوتبال یا همراهی The Ashes.
- « گردشگری فضایی » به گونه جدیدی از گردشگری گفته می‌شود که در طی آن گردشگر سوار بر یک فضاپیما راهی سفر زیرمداری و یا سفر مداری می‌شود. سفرهای زیرمداری در حال حاضر هنوز عملیاتی نشده است اما سفرهای مداری توسط سازمان فضایی فدرال روسیه به مقصد ایستگاه بین‌المللی فضایی انجام می‌گیرد. هزینه این سفر اکنون ۲۵ میلیون دلار آمریکا است.
- « سفر بی هدف » به سفری گفته می‌شود که در آن فردی سفر را از مقصد سفر مهمنت می‌داند و دائمًا بدون هدف خاصی رهسپار مسافرت می‌شود.
- « سفر شرابی » بازدید از مناطق تهیه شراب باگهای انگور ویژه تولید شراب میخانه‌ها مراکز چشیدن انواع شراب جشنواره شراب وامکان خاصی که با هدف مصرف و خرید شراب فعالیت دارند.^[۱]

گردشگری در ایران

گردشگری در ایران به عنوان یک صنعت از ظرفیت‌های بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است. بر اساس گزارش سازمان جهانی جهانگردی، گردشگری در ایران رتبه دهم جاذبه‌های باستانی و تاریخی و رتبه پنجم جاذبه‌های طبیعی را در جهان دارد و یکی از امن‌ترین کشورهای منطقه و جهان از لحاظ امنیت برای گردشگران خارجی است. در سال ۲۰۰۸، در حدود ۲ میلیون گردشگر خارجی از ایران بازدید کرده‌اند و این در حالی است که در این سال ۸۴۲ میلیون جهانگرد در دنیا سفر کرده‌اند.

به نظر کارشناسان، صنعت گردشگری در ایران از توسعه‌ای که شایسته آن است برخوردار نبوده است. از دلایل کم رونق بودن صنعت گردشگری در ایران می‌توان به آماده نبودن بسترها اقتصادی مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری در ساخت هتل و سایر صنایع جانبی این حوزه اشاره کرد. یکی دیگر از دلایل کم رونق بودن گردشگری در ایران بی‌خبر بودن سرمایه‌گذاران از زمینه‌های موجود در ایران و تبلیغات ضعیف و نیز انتشار اخبار نادرست و منفی از ایران، محدودیت‌های اجتماعی و مذهبی برای گردشگران خارجی و همچنین تنש‌های سیاسی با بعضی کشورهای غربی نیز از دیگر موانع در راه رشد صنعت گردشگری در ایران است.

در مقایسه گردشگری ایران با برخی کشورها، ایران نتوانسته است کارنامه موفقی را در این زمینه از خود برجای بگذارد. به طور مثال تنها در سال ۲۰۰۷ میلادی، حدود ۱۵ میلیون گردشگر خارجی از شهر دبی در کشور امارات متحده عربی در جنوب خلیج فارس دیدار کردند. این در حالی است که کشور ایران با سهمی کمتر از یک پانزدهم تعداد گردشگران شهر دبی در سال مشابه، تنها کمتر از یک درصد سهم درآمد جهانی از صنعت گردشگری را به خود اختصاص داده است.

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری در ایران-صنعت گردشگری برخلاف بخش‌های اقتصادی دیگر از مجموعه‌ای از ارایه کنندگان خدمات شامل دفاتر خدمات مسافرتی و تورگردانی، عاملان حمل و نقل هوایی، ریلی، جاده‌ای و دریایی، هتل‌ها، مهمان‌سراها و مهمان‌پذیرها، متصدیان جاذبه‌های گردشگری، رستوران‌ها، فروشگاه‌های محصولات صنایع دستی، اقلام سوغاتی، پوشک، کفش، اشیا چرمی و سایر اقلام مورد علاقه گردشگران است.

تنوع فعالیت‌های مربوط به صنعت گردشگری باعث شده است تا رونق این بخش، اثرهای اقتصادی بالایی را برای اقتصاد کشور در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی ایجاد کند. علاوه بر این مطالعات انجام شده نشان داده‌اند توسعه این صنعت نقش مؤثری در کاهش بیکاری و همچنین بهبود توزیع درآمد و افزایش درآمدهای دولت دارد. این موضوع به خصوص از آن جهت که در کشور ما بیکاری به عنوان اصلی‌ترین مشکل اقتصادی کشور مطرح است لازم است روز به روز به صورت جدی تری مورد توجه سیاستگذاران و برنامه‌ریزان کشور قرار گیرد گونه شناسی گردشگری

صنعت گردشگری در ایران از ظرفیت‌های بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است. بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری، ایران رتبه دهم جاذبه‌های باستانی و تاریخی و رتبه پنجم جادبه‌های طبیعی را در جهان دارا است در سال ۲۰۰۶، در حدود ۵۰ هزار گردشگر خارجی از ایران بازدید کرده‌اند و این در حالی است که در این سال ۸۴۲ میلیون جهانگرد در دنیا سفر کرده‌اند.

به نظر کارشناسان، این صنعت از توسعه‌ای که شایسته آن است برخوردار نبوده است. از دلایل آن می‌توان به آماده نبودن بسترها اقتصادی مناسب در ایران برای جذب سرمایه‌گذاری در ساخت هتل و سایر صنایع جانبی این حوزه اشاره کرد بی‌خبر بودن سرمایه‌گذاران از زمینه‌های موجود در ایران و تبلیغات ضعیف و نیز انتشار اخبار منفی از ایران، محدودیت‌های اجتماعی و مذهبی برای گردشگران خارجی و همچنین تنش‌های سیاسی با بعضی کشورهای غربی نیز از دیگر موانع در راه رشد صنعت گردشگری در ایران است.

در مقایسه با ایران، برخی کشورها توانسته‌اند کارنامه موفقی را در این زمینه از خود بر جای بگذارند. به طور مثال تنها در سال ۲۰۰۷ میلادی، حدود ۱۵ میلیون گردشگر خارجی از شهر دبی در کشور امارات متحده عربی در جنوب خلیج فارس دیدار کردند . این در حالی است که کشور ایران با سهمی کمتر از یک پانزدهم تعداد گردشگران شهر دبی در سال مشابه، تنها کمتر از یک درصد سهم درآمد جهانی از صنعت توریسم را به خود اختصاص داده است

بدیهی است بخش گردشگری سلامت ایران باعث شد که در سالهای اخیر ایران به مرکز درمان کشورهای همسایه تبدیل شود که می‌توان به عراق، اقلیم کردستان عراق که طبق برخی امار تنها از این اقلیم در سال گذشته بیش از ۱۰۰۰ روزانه صادر شد که بیش از نیمی برای درمان بهتر به ایران سفر کردن؛ و می‌توان به کشور باکو، ارمنستان، تاجیکستان اشاره کرد. بدھی است در سال گذشته نزدیک به ۴۰۰۰ هزار نفر از کشور عمان تنها برای کاشت مو به ایران سفر کردند؛ و بخش جراحی زیبای ایران از جمله جراحی زیبای بینی، لفتینگ صورت. کاشت مو بخش‌های است که بسیار از گردشگران سلامت کشورهای اروپایی را به ایران سرازیر کرداست. تمامی این موارد به دلیل دانش فنی و اطمینانی هست که در بین کشورهای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

همسایه و دیگر کشورها رواج پیدا کرداست و دومین دلیل عمد کاهش نرخ پول ملی در مقابل ارزهای معتبر دنیا از جمله دلار و یور می باشد.

لازم است ذکر شود که توافق اخیر ایران با قدرتهای جهانی می تواند رشد گردشگری ایران را تا حدود زیاد تصریح و گسترش دهد تا جای که در حال حاضر طبق گفته مسویین ایران نیاز به ۲۰۰ هتل چهار ستاره و پنج ستاره دارد؛ و درصورت تقویت ناوگان هوایی ایران می توان ایند روشنی در برای صنعت گردشگری ایران انتظار داشت

گردشگری در ایران-گردشگری، سیاحت یا توریسم به طور کلی به عنوان مسافرت تفریحی در نظر گرفته می شود. هر چند که در سال های اخیر گردشگری شامل هرگونه مسافرتی می شود که شخص به واسطه آن از محیط کار یا زندگی خود خارج شود. به کسی که گردشگری می کند گردشگر، سیاح یا توریست گفته می شود. واشه گردشگر از زمانی پدید آمد که افراد طبقه متوسط اقدام به مسافرت کردن نمودند. از زمانی که مردم توانایی مالی بیشتری پیدا کردند و عمرشان طولانی تر شد، این امر ممکن شد.

اغلب گردشگرها بیش از هر چیز به آب و هوا، فرهنگ یا طبیعت مقصد خود علاوه ممند هستند. ثروتمندان همیشه به مناطق دوردست سفر کرده اند، البته نه به صورت اتفاقی، بلکه در نهایت به یک منظور خاص. به طور مثال برای دیدن ساختمان های معروف و آثار هنری، آموختن زبان های جدید و چشیدن غذاهای متفاوت. گردشگری سازمان یافته امروزه یک صنعت بسیار مهم در تمام جهان است.

مشکل گردشگری ایران از نگاه فرانسوی ها

موانع عمدہ ای هنوز بر سر راه توسعه بهینه صنعت توریسم و گردشگری در ایران وجود دارد. رادیو فرانسه در گزارشی ۵ مشکل صنعت گردشگری ایران را عنوان کرده است.

خبرگزاری تسنیم: رادیو فرانسه طی گزارشی اعلام کرد: طی دو سال گذشته، صنعت گردشگری ایران جان تازه ای گرفته و دنیا شاهد افزایش چشم گیر گردشگران خارجی در ایران است.

بر اساس این گزارش که در وب سایت رادیو فرانسه به آدرس <http://fa.rfi.fr> نیز قابل دسترسی است طی سال ۲۰۱۵ میلادی تعداد گردشگران خارجی در ایران ۱۰ درصد رشد داشته و ایران در این سال، پذیرای در حدود ۵,۵ میلیون گردشگر خارجی بوده است.

به موازت افزایش شمار گردشگران خارجی، در آمدهای صنعت گردشگری ایران نیز رشد قابل توجهی کرده است. رادیو فرانسه در گزارش خود تاکید کرده است: مسعود سلطانی فر معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، درآمدهای صنعت گردشگری ایران را هم اکنون بین ۷.۵ تا ۸ میلیارد دلار برآورد می کند. سطح درآمدهای گردشگری ایران هم اکنون معادل یک سوم درآمدهای نفتی این کشور است و با توجه به روند رشد سالانه گردشگری در ایران، در آمدهای ایران از این بخش مهم اقتصادی می تواند به سرعت افزایش یابد.

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

به گزارش رادیو فرانسه، هرچند سال های سیاه در صنعت گردشگری ایران با انتخاب حسن روحانی و کنار رفتن دولت محمود احمدی نژاد سپری شده، اما صنعت گردشگری ایران هنوز راه بسیار درازی در پیش دارد تا بتواند به جایگاه واقعی خود در صنعت گردشگری دست یابد.

با وجودی که ایران از نظر وجود جاذبه های بالقوه توریستی و گردشگری جزو ۱۰ کشور برتر جهان است، اما این کشور از نظر توریست پذیری در میان ۱۵۰ کشور عضو سازمان جهانی توریسم WTO در مقام هفتاد و پنجم قرار دارد. در واقع، تنوع اقلیمی، فرهنگ و تاریخ کهن، وجود آثار باستانی فراوان و جاذبه های طبیعی و دیدنی نادر ایران در زمینه های گردشگر ایران را در زمرة کشورهای برتر جهان قرار می دهد، اما به دلیل مدیریت نادرست، صنعت گردشگری کشور طی بیش از سه دهه، نه تنها پیشرفت محسوسی نداشته و راکد بوده است، بلکه در مواردی نسبت به گذشته عقب گرد کرده است.

بر اساس این گزارش با وجود رشد صنعت توریسم و گردشگری طی ۲ سال اخیر در ایران، شمار گردشگران خارجی در این کشور، هنوز کمتر از ۴،۰ درصد شمار گردشگران در جهان است. همچنین در آمد ایران از توریسم و گردشگری از ۵،۰ درصد کل درآمد جهانی توریسم و گردشگری تجاوز نمی کند.

سیامک رحمانی پور مدیر آژانس توریستی «ورد اکسپرس» در پاریس می گوید بیش از سه دهه در ایران به موضوع توریسم و گردشگری بی توجهی کامل شده است. این بی توجهی ناشی از نگرش های موجود به این موضوع و در همان حال، تحریم های غرب و روی گردانی گردشگران غربی از ایران بوده است. او به رویکرد مثبت دو سال اخیر دولت حسن روحانی به موضوع صنعت توریسم و گردشگری اشاره می کند و می گوید متاسفانه به لحاظ بی توجهی های گذشته، ایران در حال حاضر به دلیل کمبود زیر ساخت های توریستی، نمی تواند پاسخ مناسبی به تقاضای فراینده توریسم و گردشگری بدهد.

برای جبران این عقب افتادگی و با توجه به جاذبه های بالقوه توریستی این کشور، دولت ایران برنامه وسیعی در جهت گسترش گردشگری و جایگزین کردن بخشی از درآمدهای نفتی این کشور با درآمدهای حاصل از گردشگری دارد.

هدف ایران رسیدن به محدوده ۲۰ میلیون گردشگر خارجی در افق سال ۲۰۲۵ میلادی است. با افزایش تعداد گردشگران، ایران در نظر دارد تا متابع ارزی خود از راه گردشگری را به ۵ برابر درآمد کنونی و به بیش از ۳۵ میلیارد دلار دهد.

ایران در نظر دارد تا با تنوع دادن و توسعه کمی و کیفی اقتصادش، از جمله گسترش صنعت گردشگری، وابستگی شدید کنونی به درآمدهای نفتی را در آینده کاهش دهد.

سیامک رحمانی پور می گوید در صورتیکه موافع پیش رو، از جمله مشکل های بانکی، کارت های اعتباری حل شود، سرمایه گذاری در این بخش رونق می گیرد و ایران می تواند پذیرای بیش از ۲۰ میلیون گردشگر خارجی در سال باشد. در سال ۲۰۱۵ میلادی درآمد حاصل از توریسم و گردشگری در جهان بالغ بر ۱۵۰۰ میلیارد دلار بوده است. این بخش در حدود ۱۰ درصد کل تولید ناخالص ملی کشور های جهان را تأمین می کند. این بخش مهم اقتصادی با متوسط رشد سالانه ۴

ماهnamه علمی تخصصی پایا شهر

تا ۵ در صدی، تأمین کننده رشد اقتصادی در جهان و تداوم دهنده این رشد است. بخش توریسم و گردشگری یکی از بخش های مهم اشتغال زا در اقتصاد جهان محسوب می شود. بر اساس آخرین آمار سازمان جهانی توریست، یک نفر از هر ۱۱ نفر که هم اکنون در جهان به کار اشتغال دارند، در این بخش مشغول به کار هستند. این بخش بیش از ۳۰ درصد کل صادرات خدمات در سطح جهان را به خود اختصاص داده است.

بر اساس گزارش رادیو فرانسه، بخش توریسم و گردشگری، یک بخش اقتصادی مادر و بسیار مولد در اقتصاد هر کشوری محسوب می شود. توسعه این بخش، به توسعه بخش حمل و نقل هوایی، حمل و نقل زمینی و دریایی کمک قابل توجهی می کند. توسعه توریسم و گردشگری افزایش هتل ها را ایجاب می کند که این موضوع به سهم خود باعث توسعه بخش ساختمان و مسکن در کشور می گردد. افزایش تعداد رستوران ها و فروشگاه های عرضه کننده مواد غذایی و صنایع دستی از نتایج گسترش بخش توریسم و گردشگری می باشد. در این شرایط، تولید کنندگان محصولات کشاورزی و دامی و صنایع دستی نیز رشد خواهند کرد.

خلاصه کلام اینکه، این بخش یکی از مهم ترین بخش های کلیدی اقتصاد است. توسعه آن شدیداً اشتغال زا بوده و موجب تحرک در بسیاری دیگر از بخش های اقتصادی می شود. توسعه بخش توریسم و گردشگری در ایران می تواند محرك بسیار نیرومندی برای توسعه و خروج اقتصاد این کشور از رکود کنونی باشد.

اما نباید فراموش کرد که موانع عمدی ای هنوز بر سر راه توسعه بهینه صنعت توریسم و گردشگری در ایران وجود دارد. به رغم برخی پیشرفت های انجام گرفته، از جمله صدور ویزای توریستی سه ماهه برای گردشگران خارجی به محض ورود به ایران و بازگشت تدریجی ایرلайн های خارجی به ایران، هنوز موانع عمدی ای بر سر راه توسعه توریسم و گردشگری در ایران وجود دارد.

بسیاری از این موانع داخلی هستند، مانند کمبود هتل های توریستی متناسب با استاندارهای جهانی و ایجاد ساختار مدیریتی کارآمد که بتواند توسعه این بخش را همانگ کند. موانع دیگری نیز موجود دارند که خارجی هستند. از جمله این موانع می توان به مشکلات تعامل بانک های خارجی با ایران و مشکل استفاده کارت های اعتباری بین المللی توسط توریست های خارجی در ایران اشاره کرد.

«گردشگر» به اینجا تغییرمسیر دارد. برای سایر استفاده ها، گردشگر (ابهام زدایی) را مشاهده کنید.

«توریست» به اینجا تغییرمسیر دارد. برای سایر استفاده ها، توریست (ابهام زدایی) را مشاهده کنید.

گردشگری، سیاحت یا توریسم و نیز جهانگردی به طور کلی به عنوان مسافرت تفریحی در نظر گرفته می شود. هر چند که در سال های اخیر شامل هرگونه مسافرتی می شود که شخص به واسطه آن از محیط کار یا زندگی خود خارج شود. به کسی که گردشگری می کند گردشگر، سیاح یا توریست گفته می شود. واژه گردشگر از زمانی پدید آمد که افراد طبقه متوسط اقدام به مسافرت کردن نمودند. از زمانی که مردم توانایی مالی بیشتری پیدا کردند و عمرشان طولانی تر شد، این امر ممکن شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

اغلب گردشگرها بیش از هر چیز به آب و هوا، فرهنگ یا طبیعت مقصد خود علاقه‌مند هستند. ثروتمندان همیشه به مناطق دوردست سفر کرده‌اند، البته نه به صورت اتفاقی، بلکه در نهایت به یک منظور خاص. به طور مثال برای دیدن ساختمان‌های معروف و آثار هنری، آموختن زبان‌های جدید و چشیدن غذاهای مختلف. گردشگری سازمان‌یافته امروزه بک صنعت بسیار مهم در تمام جهان است

نتیجه:

صنعت گردشگری پس از آنکه سال‌ها در ایران جدی گرفته نشده، مدتی است انگار به موضوعی مهم و جدی تبدیل شده است، صنعت گردشگری را از هر بُعدی نگاه کنید مفید، سودآور و مثبت است، از صاحب و کارکنان هتل و رستوران گرفته تا راننده‌تاكسی و بقال و شغل‌های معمولی و حتی آن پیرزنی که در خانه‌اش می‌تواند صنایع دستی تولید کند و به گردشگران بفروشد تا هم چرخ زندگی‌اش بچرخد و هم احساس مفیدی‌بودن بکند. اگر مردم و دولت از این بُعد به صنعت گردشگری نگاه کنند همه متوجه می‌شویم این گردشگران که می‌آیند باعث می‌شود وضع زندگی ما مرتفع‌تر و بهتر شود و چرخ اقتصاد مملکت در شرایط کلی هم بهتر بچرخد. مجموعه این چیزهاست که من و امثال من معتقدیم باید نگاه به گردشگری تغییر کند و جدی‌تر گرفته شود.

شاهیت صنعت توریسم در دنیا ایجاد امنیت است. این اعتمادی که جذب شد، می‌تواند همه‌چیز را حل کند. خبرهای بین‌المللی درباره آینده ما هم تصویر روشنی را نشان می‌دهد. درباره محدودیت‌ها هم باید گفت همان‌طوری که گردشگر وقتی به مسجدها در ترکیه یا معبد هندوها در شرق آسیا می‌رود و قواعد و قوانین آنجا را رعایت می‌کند، قطعاً وقتی به ایران بیاید، قوانین اینجا را رعایت می‌کند، این محدودیت‌ها در وهله اول اهمیت نیستند. از طرفی به لحاظ میزان شناخت، ایران هنوز برای مردم دنیا در مه است و تصویر مات و غیرشفافی از ما دارند، بهمین دلیل لزوماً آن محدودیت‌ها نمی‌تواند مانع باشد، اتفاقاً می‌توان آن را بخشی از جذابیت سفر به ایران هم به حساب آورد

فهرست

چکیده

کلمات کلیدی

مقدمه

تعریف توریست

تعریف گردشگری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تعريف گردشگری باز

اهمیت گردشگری

انواع گردشگری

گردشگری در ایران

صنعت گردشگری در ایران

مشگل گردشگری ایران از نگاه فرانسوی ها

نتیجه

منابع

- مشارکت کنندگان ویکی‌پدیا، «[Tourism](#)»، ویکی‌پدیای انگلیسی، دانشنامه آزاد (بازیابی در ۱۴ می ۲۰۰۸)
- حیدری چیانه، رحیم .مبانی برنامه‌ریزی صنعت گردشگری .انتشارات سمت، ۱۳۸۹ .
- نگاهی به جهانگردی در تمدن اسلامی، علی اکبر ذاکری، فقه، شماره ۱۴ ، گردشگران ایرانی کجاها می‌روند؟ از مقاصد توریسم جنسی تا کشوری که حتی یک نفر به ایران نمی‌فرستد» .
- ۰۲۰۹-۰۲۰۱۴ Entekhab.ir. بازبینی شده در ۰۲-۰۹-۲۰۱۶ .
- عجایب گردشگری در قطب جنوب و قطب شمال «setare.com» . بازبینی شده در ۰۵-۰۲-۲۰۱۶ .
- رؤیای کره‌جنوبی در مورد گردشگری درمانی خبرگزاری الف
- (۰۲۳۰) گردشگری زمستانی لرستان یخ زده است! + تصاویر «) فارسی . خبرگزاری یافته، ۱۶ دی ۱۳۹۲ . بازبینی شده در ۰۲ آبان ۱۳۹۳ .
- ضرغام بروجنی، حمید .برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی .مهکامه، ۱۳۸۹ .